

Z P R Á V Y

SPOLEČNOSTI BOHUSLAVA MARTINŮ

číslo 45

Praha 2024

Vydáno s finanční podporou Nadace Bohuslava Martinů

© Společnost Bohuslava Martinů, Praha 2024

Vážení a milí čtenáři,

rok 2023 byl pro Společnost Bohuslava Martinů obdobím zásadních změn. Z pozice předsedy SBM odešel pan docent Bohuslav Matoušek, který se stal místopředsedou a svou činnost výkonné místopředsedkyně se rozhodla ukončit také paní Eva Štrausová, která se o společnost a chod jejích poboček řadu let starala. Za její dlouholetou činnost ve vedení Společnosti Bohuslava Martinů velmi děkujeme.

Z výše uvedených okolností vyvstala otázka, kdo se do budoucna funkce předsedy ujme a jak bude činnost celé společnosti pokračovat. K volbě nástupce došlo v sobotu 25. března 2023, kdy proběhla členská schůze v Nadaci Bohuslava Martinů.

*Jana Černoouzová
nová předsedkyně SBM*

Při té příležitosti si dovoluujeme představit naši novou předsedkyni Společnosti Bohuslava Martinů, paní MgA. Janu Černoouzovou, Ph.D., absolventku brněnské konzervatoře a pražské AMU v oboru klarinet. Je držitelkou čestného uznání Pražského jara z roku 2015 a jako sólistka získala během studia na AMU Čestné uznání a zvláštní cenu za interpretaci díla B. Martinů při 21. ročníku Soutěže Nadace B. Martinů či ocenění 2. Wiener Schule Preis v Rakousku. Kromě tradičního repertoáru se věnuje interpretaci hudby 20. a 21. století, dlouhodobě působí v několika komorních souborech a od roku 2017 pracuje s mladými interprety na Konzervatoři Teplice.

V uplynulém roce se Společnost Bohuslava Martinů, v návaznosti na roky spjaté s pandemií, potýkala s nedostatkem finančních prostředků a s komplikacemi, které její kulturní činnost téměř pozastavily. Toto období jsme však úspěšně překlenuli a v roce 2024 můžeme své aktivity opět začít rozvíjet. V současné době je hlavním tématem rozšíření členské základny a udržení činnosti všech poboček tak, aby měly svým členům co nabídnout.

Členský poplatek zůstává v letošním roce na původních sumách (100 Kč běžné členství nebo 50 Kč senioři). **Pro lepší přehlednost však prosíme o zaplacení členského poplatku do 31. 8. 2024.** Pokud jste již svůj příspěvek zaslali, nevěnujte této výzvě dále pozornost.

Číslo účtu SBM: 146936389/0800

Variabilní symbol: 382024

Zpráva pro příjemce: jméno člena + název pobočky

Zprávy Společnosti Bohuslava Martinů se k vám dostávají s drobným zpožděním a hlavně v jiné podobě, než na jakou jste byli dosud zvyklí. V letošním roce jsme se rozhodli pro finančně úspornější elektronickou verzi našeho zpravodaje, která bude trvale dostupná zdarma na webových stránkách: **<https://www.martinu.cz/cz/institute/spolecnost-bohuslava-martinu/zpravy-sbm/>**

Všechny dosavadní zpravodaje Společnosti Bohuslava Martinů jsou od roku 2016 trvale dostupné online na téže adrese. Do budoucna však plánujeme tištěnou verzi Zpráv SBM udržet.

Součástí předloženého čísla zpravodaje představuje také aktualizovaný přehled s kontaktními osobami v rámci společnosti.

Zdravíme vás s přáním všeho dobrého,

Jana Černohouzová a Daniela Kotašová

O B S A H

Aktualizované kontaktní údaje	7
<i>Zprávy a příspěvky z poboček SBM</i>	
Činnost pobočky SBM Praha	8
Jana Černohouzová	
Činnost pobočky SBM Brno	9
Jarmila Mráčková	
Činnost pobočky SBM Polička	11
Ellen Erbesová	
Celostátní přehlídka Mládí a B. Martinů	13
Gabriela Vraspírová Vorbová	
Činnost pobočky SBM Zlín	17
Marek Obdržálek	
<i>Ohlédnutí za proběhlými událostmi</i>	
30. výročí „Otvírání studánek“	17
Marcela Klímová	
Festival Zažít Martinů	19
Monika Holá	
Zažít Martinů 2024	24
Program plánovaného festivalu	

Poličská výstava *Šaty dělaj Martinů* 25

Monika Holá

Flétnové obrazy. Medailonek k výročí narození V. Kalabise 28

Daniela Kotašová

Jubilea

Rozhovor s profesorem Jiřím Hlaváčem 36

Jana Černohouzová

Aktualizované kontaktní údaje

Předsedkyně – pobočka Praha:

MgA. Jana Černoouzová, Ph.D.

email: janakla@post.cz

Místopředseda:

Doc. MgA. Bohuslav Matoušek

Pobočka Brno:

Mgr. Jarmila Mráčková, email: sbm-brno@email.cz

Pobočka Polička:

Mgr. Ellen Erbesová, email: erbesova@softer.cz

Pobočka Zlín:

Mgr. Věra Obdržálková, email: obdrzalkova.vera@seznam.cz

Redakce Zpráv Společnosti Bohuslava Martinů:

Mgr. Daniela Kotašová, Ph.D., email: daniela.kotasova@seznam.cz

Adresa pro písemný styk Společnosti Bohuslava Martinů:

Bořanovická 14, 182 00 Praha 8 – Kobylisy

Činnost pobočky SBM Praha

Jana Černoouzová

Kulturní aktivity pražské pobočky byly v roce 2023 pozastaveny. Vedení společnosti se muselo soustředit spíše na administrativní záležitosti, aby bylo schopno podpořit činnost ostatních zástupců poboček SBM v roce 2023 a především vyřešit finance pro rok 2024. Eva Štrausová nadále zůstává zástupcem pro pražskou pobočku společnosti SBM a společně s novou předsedkyní SBM začnou pracovat na jejím chodu a další vizi.

Na základě výzvy paní Štrausové se přihlásili pouze dva členové z Prahy, kteří by měli zájem o aktivity společnosti. Věříme však, že se začneme setkávat při dalších akcích pražské pobočky se všemi ostatními členy.

Na podzim roku 2023 v Praze úspěšně proběhl XXI. Ročník Písňové soutěže B. Martinů, kterou již tradičně pořádá Gymnázium a hudební škola hl. města Prahy. V následujícím ročníku soutěže ve dnech **10.—13. 10. 2024** pražská pobočka SBM opět naváže na mnohaletou spolupráci s touto školou a s organizátorkou Miloslavou Vítkovou s radostí podpoří aktivity jejich žáků i studentů.

Novinkou by měl být zahajovací koncert komorní hudby pro sezonu 2024/2025, o kterém budeme informovat zástupce poboček a věříme, že se při této příležitosti setkáme v Praze se členy ostatních poboček.

Činnost pobočky SBM Brno

Jarmila Mráčková

V roce 2023 jsme se sešli – členové a příznivci – na tradičních koncertech naší pobočky třikrát. První dva koncerty připravily se svými studenty profesorky Konzervatoře Brno Eva Horáková, Renata Bialasová a Inna Aslamasová.

Na večeru MARTINŮ A KLAVÍR I. dne 27. února jsme slyšeli z cyklu Etudy a polky Bohuslava Martinů Polku in A a in E, od Bedřicha Smetany skladby z cyklu Sny, Polku fis moll a koncertní etudu Na břehu mořském, dále kompozice Josefa Suka a Václava Jana Huga Voříška, Vítězslava Nováka, Jana Nováka a také koncertní etudy Fryderyka Chopina i Sergeje Rachmaninova. Skladby přednesli Eliška Horáková, Tereza Nováková, Pavla Nováková, Matěj Hampl a Matej Šabík a duo Nela Mazačová s Pavlem Beckem.

Další večer MARTINŮ A KLAVÍR II. se konal 27. března. Z díla Bohuslava Martinů zazněla etuda in A a první věta Sonáty pro klavír. Opět byl bohatě zastoupen Bedřich Smetana (Martinů se jednou vyjádřil, že „je z kraje Smetanova“) třemi skladbami z Českých tanců II. a Bagatelami a Impromptu, Polkou F dur, Scherzo-polkou, Polkou F dur a skladbou V Čechách. Dále zazněly skladby Václava Jana Huga Voříška, Fryderyka Chopina a Alexandra Skrjabinina. V tomto večeru účinkovali Jana Hricinová, Pavla Nováková, Matěj Hampl, Marek Peňáz a Matěj Šabík. Početné obecnstvo obou večerů ocenilo krásné výkony mladých umělců srdečným potleskem.

Třetí koncert 23. října měl název SKLADBY ZNÁMÉ I NEZNÁMÉ. Jeho program vytvořily a přednesly dvě mladé umělkyně z naší republiky, které v současnosti žijí v Bruselu – sopranistka a klavíristka Bohuslava Cavusoglu Jelínková a pianistka Anna Nagwanshi. První z nich má velkou vazbu na Královo

Pole – její pradědeček Stanislav Kyselák byl regenschorim ve zdejším kostele Nejsvětější Trojice, její babička Bohuslava sólistkou opery v Ostravě, dědeček Ladislav Jelínek pianista, rodiče profesor Miloš Jelínek a docentka Marcela Jelínková působí na Janáčkově akademii múzických umění v Brně. Velká muzikalita sólistky je tedy vrozený dar rozvíjený studiem doma i v zahraničí. Její kolegyně ze zahraničních studií klavíristka předvedla nejen výbornou hru, ale i použití zvláštních zvukových prostředků v soudobých skladbách. V zajímavém programu byla u nás poprvé provedena skladba Bohuslava Martinů České hádanky (H. 277) pro soprán a klavír z roku 1939, slyšeli jsme tři z Dvořákových Moravských dvojzpěvů (za spoluúčasti mezzosopranistky Nadi Bláhové), Smetanovu Vltavu v původní verzi pro klavír na čtyři ruce, tři z Dvořákových Slovanských tanců. Seznámili jsme se s dvěma skladbami současného tureckého skladatele Fazila Saye (představil se v Brně osobně s Filharmonii Brno jako pianista i skladatel v sezoně 2013/14). Na našem koncertu zazněly dvě jeho písně, jedna s názvem Memleketim – Má vlast) a kompozice pro čtyři ruce Noc.

Skladatel Petr Fiala a sólistky

Na koncertě jsme s potěšením přivítali letošního jubilanta – skladatele a dirigenta Petra Fialu, od něhož zazněla čtyřruční kompozice Hry pro dva. Ve zcela zaplněném koncertním sále Základní umělecké školy Vítězslavy Kaprálové v Brně Králově Poli obecenstvo nadšeně tleskalo.

V plánu brněnské pobočky v roce 2024 jsou čtyři koncertní večery s názvem MARTINŮ A ROK ČESKÉ HUDBY. Dva na jaře a dva na podzim. Termíny s programem budou členům oznámeny jako vždy pozvánkou.

Činnost pobočky SBM Polička

Ellen Erbesová

V aule Gymnázia Polička jsme v pondělí 3. dubna 2023 promítali film Jaroslava Hovorky *Mariken z Nimegue* z roku 1985. Připomněli jsme si natáčení, které probíhalo mimo jiné v Poličce u kostela sv. Jakuba a na nádvoří hradu Svojanov. V komparzu si tehdy zahrála řada místních dětí i dospělých. Potom jsme se seznámili se změnami vyplývajícími z výborové schůze konané v Praze 27. března a společně naplánovali činnost na rok 2023. ZUŠ Bohuslava Martinů Polička zorganizovala v dubnu 13. ročník Celostátní soutěžní přehlídky *Mládí a B. Martinů*.

Tylův dům připravil v květnu 26. ročník *Martinů festu*. Na slavnostním zahajovacím koncertu v pondělí 15. května 2023 vystoupili Radek Baborák, Karel Dohnal a Pražští komorní sólisté. V programu zazněla Serenáda pro smyčce e moll, op. 20 Edwarda Elgara, Serenáda č. 1 pro lesní roh, klarinet, troje housle a violu (H. 217) Bohuslava Martinů, Sinfonietta pro smyčce, op. 52 Alberta Roussela a Les Confidences d'un joueur de clarinette, op. 141 Charlese Koechlina. Další koncerty byly zaměřené na vokální hudbu. V pátek 19. května

vystoupil dětský pěvecký sbor *Radost* z Prahy a o týden později 26. května *Mužský pěvecký sbor Bohuslava Martinů města Poličky*. Krásný pěvecký koncert přednesla sopranistka Martina Janková a barytonista Tomáš Král s klavírním doprovodem Ivo Kahánka. Festival zakončilo divadelní představení *MIčení Bohuslava Martinů* v provedení Kolárky z Blanska.

V sobotu 3. června jsme uspořádali zájezd do Vlčkova u Litomyšle, kde zakladatel poličské pobočky Jan Kapusta obnovil v roce 1983 tradici otvírání a čištění studánek. Putování za studánkami ve Vlčkově lákalo podobně jako *Otvírání studánek na Třech Studních*. Do Vlčkova býval pravidelně vypravován autobus členů pražské pobočky SBM. Loňský 36. ročník po obchůzce pramenů v lukách a v lese představil pestrý program v přírodním areálu *U Studýnky*. Vrcholem byla kantáta *Otvírání studánek*, tentokrát v podání *Pardubického dětského sboru Iuventus Cantans* a dětského pěveckého sboru *Cantato Skuteč* pod vedením sbormistra Zdeňka Kudrnky. Dále účinkovali Helena Hozová (soprán), Leoš Krejčí (baryton) a Josef Pejchal (recitace). Po oblíbené kantátě následoval koncert *STO Jazz Orchestru* z Hradce Králové a *Lanškrounské duo*.

Centrum Bohuslava Martinů a Městské muzeum a galerie Polička zrealizovaly 26. srpna nezvyklou oslavu *Zažít Martinů*. Celodenní aktivity, oživené prohlídky, filmy, tanec, hry v různých místech Poličky završil koncert Moravského tria a večerní projekce filmu *Můj život s Bohuslavem Martinů*.

V Centru B. Martinů jsme navštěvovali koncerty, na které nás pozval Spolek Náš Martinů.

Na středu 6. prosince učitelé a žáci ZUŠ B. Martinů připravili koncert v Tylově domě. V pátek 8. prosince se konal zájezd do pražského Rudolfinu na koncert České filharmonie.

Celostátní přehlídka Mládí a B. Martinů

Gabriela Vraspírová Vorbová

Přehlídek a soutěží existuje v naší republice jistě mnoho. Každá má svá specifika a zaměření. Ta naše je – jak jinak – zasvěcena osobnosti a dílu Bohuslava Martinů, a to již od roku 2009. Město Polička a Základní umělecká škola Bohuslava Martinů již 13 let hostí na jaře mladé umělce ve věku od 5 do 20 let, jejich pedagogy i rodiče. Možná se ptáte, kolik mladých umělců se za ta léta přehlídky zúčastnilo? Číslo je opravdu neskutečné. Přehlídka již přivítala více než 3 500 tanečníků, klavíristů, zpěváků, houslistů, violoncellistů, klarinetistů a dalších hudebníků, a také vystavila práce výtvarníků či mladých dramatiků. To vše propojeno s osobností či tvorbou Bohuslava Martinů. Zpočátku byly povoleny úpravy skladeb, takže nebylo výjimkou zaslechnout písně Kvočna nebo Kuře hrané na housle či Polku in A interpretovanou na akordeon. Postupem let však celková úroveň přehlídky a zájem o ni vzrůstal natolik, že od těchto kreativních počínů bylo upuštěno a celé soutěžní klání se zaměřilo na interpretaci originálně komponovaných skladeb. Na každý obor byla sestavena odborná porota, kterou tvoří přední pedagogové ZUŠ, konzervatoří a akademií napříč celou republikou. I přes toto zdánlivé zpřísnění podmínek se počet účastníků dostal v roce 2014 na celkové číslo 485. Z provozních a zejména kapacitních důvodů vedení školy přistoupilo k organizační změně a od roku 2015 se rozčlenilo soutěžení do dvou pevných celků. První představují obory hudební zastoupené hrou na klavír a smyčcové nástroje, s nimi se pojil literárně dramatický. V dalším roce pak přicházel na řadu obor taneční a výtvarný s hudebním v podobě pěveckých kategorií a soutěže pro dechové nástroje. Vzhledem ke klesajícímu zájmu o literárně dramatickou část došlo k definitivnímu vypuštění této kategorie z propozic

soutěže od roku 2019 a kromě hudebních se tedy střídá ob rok vždy taneční a výtvarný obor. Nutno připomenout, že kromě sólové intepretace, myslí soutěž také na kategorii komorní hry a komorního zpěvu, která se v rámci soutěže taktéž daří realizovat, byť interpretace sólová převažuje.

Ukázka prací z výtvarné soutěže

V roce 2020 a 2021 se z důvodu pandemie covid-19 přehlídka neuskutečnila, a tak se nám v historii dva ročníky vytratily. Na zájmu účastníků ani na pedagogické veřejnosti se to však nikterak výrazně neprojevalo – v roce 2022 bylo přihlášeno 189 soutěžících a v roce 2023 už 224 žáků základních uměleckých škol, hudebních gymnázií a konzervatoří z celé České republiky.

*Jolana Klimešová
žákyně ZUŠ B. Martinů Polička*

Soutěž je každoročně finančně podporována především Městem Polička, ale další podporu získává například z dotačních programů Pardubického kraje, či dotací Nadace Bohuslava Martinů a od dalších sponzorů. Některým ročníkům byla také udělena osobní záštita hejtmana Pardubického kraje či některých náměstků a nemalou podporou jsou mnohé podniky a firmy z poličského regionu.

*„Kuchyňská revue“ v podání žákyň tanečního oboru
ZUŠ B. Martinů Polička*

Obecně se přehlídka během let zařadila mezi velmi oblíbené v řadách odborné pedagogické veřejnosti i mezi soutěžícími a nechybí v kalendářích vyučujících jak na ZUŠ, tak na konzervatořích či hudebních gymnáziích. V reakcích a hodnocení členů porot i vyučujících, kteří Poličku a naši přehlídku pravidelně navštěvují, lze vyčíst velkou spokojenost a nadšení jak pro dílo našeho rodáka, tak pro naše město i přehlídku a celý organizační tým. Na tomto místě bych velmi ráda vyjádřila velké poděkování všem zaměstnancům ZUŠ B. Martinů Polička, kteří se na několik dní v dubnu stávají nejskvělejším organizačním týmem, bez něhož by taková soutěž nemohla proběhnout, natož pak setrvat 13 let.

Matěj Kotal, žák ZUŠ Havlíčkova Pardubice

V letošním roce je naplánována přehlídka ve dnech 22.–24. 4. 2024 pro obory sólový a komorní zpěv a pro dechové nástroje. Velmi se těšíme na všechny účastníky 14. ročníku přehlídky.

Vystoupení žákyň Stupenové, Motlové a Lukáškové, ZUŠ Svitavy

*Další podrobnosti viz
<https://www.zusbmpolicka.cz/mladi-a-bohuslav-martinu>*

Činnost pobočky SBM Zlín

Marek Obdržálek

V období covidu se činnost pobočky SBM ve Zlíně úplně pozastavila. Kromě tohoto došlo ke zdražení nájemného za obvyklý koncertní prostor. Nyní budeme usilovat o obnovu zlínské pobočky. Noví zájemci ze Zlína a okolí o členství ve Společnosti Bohuslava Martinů jsou srdečně vítáni.

30. výročí „Otvírání studánek“

Marcela Klímová¹

Již 30 let uběhlo od obnovení této lidové slavnosti jarního čištění vodních zdrojů ve Třech Studních po dlouhé a drsné vysočinské zimě.

Básník Miloslav Bureš měl ve velké úctě lidové tradice, pátral po materiálech vážících se k lidovým zvykům, pranostikám a říkadlům z doby dávno minulé. Proto jej velmi zaujal obyčej o jarním čištění studánek. Popisovaný obyčej vede v roce 1954 Miloslava Bureše na břehu rybníka Sykovce ve Třech Studních k napsání nádherné básně původně pojmenované „Píseň o studánce Rubínce“. Následujícího roku zaslal text básně svému rodáku a příteli z Poličky Bohuslavu Martinů s prosbou o zhudebnění.

První provedení kantáty se uskutečnilo 7. prosince 1955 v Praze. V Poličce bylo původní přání Bohuslava Martinů naplněno 7. ledna 1956. Od

¹ Autorka článku Marcela Klímová zemřela v roce 2023. Čest její památce!

roku 1956 do roku 1993 se novodobé slavnosti Otvírání studánek konaly na Vysočině nepravidelně.

V roce 2023 se každoroční slavnost uskutečnila poslední víkend v měsíci květnu v sobotu 27. května 2023 od 14 hod v lesním areálu u studánky Barborky a Vitulky. Zahájení přednesla moderátorka Monika Halvová, starosta obce Miloš Brabec pohovořil z historie otvírání studánek. Kantátu Otvírání studánek Bohuslava Martinů uvedl pěvecký sbor ZUŠ Jana Štursy z Nového Města na Moravě a ženský pěvecký sbor Naenia pod vedením Lukáše Bartoše a tanečně ztvárnil baletní soubor Jany Kabrdové. Dále vystoupil folklórní soubor Groš a Rožíňka z Dolní Rožíňky, vedoucí souboru Simona Špačková a Hana Fialová.

Pan starosta na konci slavnosti poděkoval všem účinkujícím, kterým se vystoupení za krásného počasí povedlo. Také poděkoval přítomnému panu Josefu Kaprálovi za pomoc a starostovi Nového Města na Moravě panu Michalu Šmardovi.

Každoročně je tato jarní slavnost příjemným a milým poslechem i pobavením ve Třech Studních.

Otvírání Studánek v roce 2023

Festival *Zažit Martinů*

Polička vsadila na připomínání výročí skladatelova úmrtí

Monika Holá

Poličské muzeum se snaží hledat nové způsoby, jak přiblížit svého nejslavnějšího rodáka široké veřejnosti. V roce 2023 přišlo s novou myšlenkou, připomenout skladatele zcela netradiční formou jednodenního festivalu pro malé i velké, nazvaného *Zažit Martinů*. Akce se konala 26. srpna a byla nabitá programem od rána doslova až do noci.

Den výročí úmrtí skladatele (28. srpna 2023) byl tedy úmyslně koncipován jinak. Pietní připomenutí jeho skonu a uložení ostatků na poličském hřbitově bylo jen jednou formou vzpomínky na skladatele. Organizátoři vsadili na přiblížení Bohuslava Martinů, který je díky své tvorbě stále živý, autorem celé řady rytmických, hravých a veselých děl. Důraz byl kladen na aktivity, které jsou blízké dětem, i těm nejmenším: „*Bohoušek rád maluje, nejen tužkou, ale i hudbou*“, napovídá podtitul jedné z dílčích aktivit. Celý den stál na náměstí poutač s fotografií „Bohuše“ v životní velikosti; byl vyroben a umístěn tak, aby z konkrétního úhlu šlo pozorovat současně nynější i sto let staré pozadí náměstí. Mimochodem – jde o vůbec jedinou skladatelovu fotografii v jeho rodišti, kde je Polička identifikovatelná; ostatní snímky jsou buď z okolí města, anebo focené v interiéru či exteriéru jeho domova.

Speciálně pro tento den byla zrealizována stezka nazvaná *Po stopách Bohuslava Martinů*, určená zejména rodinám s dětmi. Na šesti stanovištích čekala na příchozí malovaná postava malého i dospělého „Bohuše“ v životní velikosti a formou osobní vzpomínky (v bublině u hlavy) informovala o zajímavostech míst, na kterých se nacházejí. Současně je na každém stanovišti čekal úkol, jehož řešení zapsali do připraveného úkolového listu a

postupně tak luštili hudební tajenku. A pokud bylo hledání stop Bohouška po městě pro některé děti či dospělé dlouhé a únavné, bylo pro ně přichystáno stylové občerstvení: několik druhů moučníků podle dochovaných receptur skladatelovy sestry Marie Martinů. Vychutnat si je mohli ve spřátelené kavárně Palačinka a také na její půvabné zahrádce s ojedinělou atmosférou, odkud je krásný pohled na kostel sv. Jakuba, rodiště B. Martinů.

Foto: Centrum Bohuslava Martinů v Poličce

Rodná světnička skladatele také byla podle všeho nejatraktivnějším cílem návštěvníků nejen pro ojedinělou atmosféru, ale také díky zajímavě koncipovaným kostýmovaným prohlídkám rodné světničky Martinů. Návštěvníky tam uvítala skladatelova sestra Marie, která dohlížela na malého Bohouška, cvičícího na housličky lidové písně a prozradila návštěvníkům leckteré zajímavosti z jejich rodinného života.

V odpoledních hodinách byly pro rodiče s dětmi připraveny dvě herny. První – taneční, nazvaná *V rytmu Martinů*, byla plná pohybu a tanečních kroků, neboť výrazné taneční jazzové rytmy byly jedním z nejtypičtějších znaků Martinů tvorby z doby jeho působení v Paříži. Druhá herna byla pojmenována *Bajky a hádanky* a zde byly děti formou hudebních úkolů zapojeny do vytváření nejrůznějších pohádkových příběhů. Do třetice pro děti bylo určeno odpolední vystoupení *Hudba vážná nevážně* – zprostředkovávající malým posluchačům zajímavosti hudby pro ně přístupnou formou.

*Kostýmované prohlídky
Foto: Centrum Bohuslava Martinů v Poličce*

Zbytek dne byl již věnován dospělým posluchačům. Pro ty, kteří chtěli pietně uctít výročí úmrtí Bohuslava Martinů, byly celý den v kostele sv. Michaela, jenž se nachází uprostřed hřbitova nedaleko hrobu skladatele,

zpřístupněny základní informace o skladateli a prostor rozezněly nahrávky pozdní autorovy tvorby spojené se sakrálním prostředím: *Hymnus ke svatému Jakubu*, *Izaiášovo proroctví* a *Hory tří světél*.

Večer pak byl věnován živé hudbě: vystoupilo Moravské klavírní trio ve složení Jiří Jahoda – housle, Miroslav Zicha – violoncello a Jana Ryšánková – klavír, které předneslo skladby nejen Bohuslava Martinů, ale i dalších českých klasiků. Zaznělo trio pro housle, violoncello a klavír B. Martinů *Bergerettes* (H. 275), skladby, která byla interprety provedena s bravurou a citem pro dokonalou souhru. Sukova *Elegie* (op. 23) a Fibichovo *Trio f moll* reprezentovaly romanticky kantabilní repertoár a Dvořákův *Slovanský tanec č. 1* stejně jako *Skočná* ze Smetanovy opery *Prodaná nevěsta* (obě skladby pro soubor zručně aranžoval Miroslav Zicha) ukazovaly na technickou bravuru interpretů. Zajímavým zpestřením repertoáru, zapadajícím ale vhodně do dramaturgické koncepce večera, byla skladba současného autora Zdeňka Krále, nazvaná *Kde domov náš*. Vystoupení Moravského klavírního tria se konalo v Repräsentativním sále Barokní radnice, který prošel nákladnou rekonstrukcí a právě od letních měsíců vítal své první návštěvníky.

Závěrečnou tečkou po celodenním hudebním maratonu bylo promítání filmu *Můj život s Bohuslavem Martinů*, jenž vznikl v roce 2021. Tato poslední akce jednodenního festivalu *Zažít Martinů* byla poznamenána bouřkou, která nedovolila promítat film jako „letní kino“ v atriu muzea, ale v jeho audiovizuálním sálku. Nicméně finále se vydařilo v režii samé matky přírody, a to když se v jednom momentu hromy a blesky ve filmu, ilustrující hrůzy světové války, propojily s těmi reálnými nad Poličkou.

Letos, v *Roce české hudby*, kdy si připomínáme celou řadu výročí českých skladatelů, se k oslavám řadí částečně i Bohuslav Martinů se svým půlkulatým

výročím úmrtí (65 let). Proto i v roce 2024 proběhne v Poličce připomínková akce *Zažít Martinů*, a to opět ve formě nikoliv smuteční, ale veselé a tvůrčí akce. A již nyní můžeme prozradit jeden z chystaných dramaturgických „bonbonků“, jímž bude provedení Martinů skladby *Fantazie pro teremin, hoboj, klavír a smyčcový kvartet* (H 301) z roku 1944, která nebývá pro své zcela nezvyklé nástrojové obsazení téměř vůbec hrána. Návštěvníci se mají na co těšit, protože bohaté aktivity budou rozloženy hned do dvou dnů, soboty a neděle 17. a 18. srpna 2024.

Občerstvení v kavárně

Foto: Centrum Bohuslava Martinů v Poličce

ZAŽÍT Martinů

17. a 18. SRPNA 2024
Městské muzeum a galerie Polička
Hudba a život nejslavnějšího
poličského rodáka
Bohuslava Martinů
tak trochu JINAK!

SOBOTA 17.8.

11.00 hod.

**Slavnostní setkání předsedů a členů
poboček Společnosti Bohuslava Martinů**
u příležitosti 45. výročí existence společnosti
s představiteli Nadace Bohuslava Martinů Institutu
Bohuslava Martinů a Centra Bohuslava Martinů

14.00 hod.

Hudební dílna pro děti „Martinů ve světě pohádek“

15.30 hod.

Edukační koncert pro rodiče a děti „51 strun“
z produkce Filharmonie Brno

17.00 hod.

Zahájení výstavy „Slavní čeští skladatelé“
realizovaná Národním muzeem

V rámci zahájení slavnostní křest nové publikace
Bohuslav Martinů a Brno Moniky Holé.

19.00 hod.

Večerní Koncert souboru NeoKlasik
s unikátní dramaturgií díla B. Martinů

21.00, 21.30, 22.00 hod.

„Pozdní večer u Martinů na věži“

NEDĚLE 18.8.

9.00 hod.

„Snídaně ve Světničce“

11.00 hod.

Matiné souboru Ensemble Lyrico Graffe
po skončení závěrečný pietní akt u hrobu skladatele

Doprovodné aktivity:

Stezka „Po stopách Bohuslava Martinů“ (sobota)

Oživené prohlídky rodné světničky B. Martinů (sobota, neděle)

Změna programu vyhrazena
více informací na www.cbmpolicka.cz

||ROK« ČESKÉ »HUDBY|| 2024||

Poličská výstava *Šaty dělaj Martinů*

Monika Holá

Od 23. září do konce roku 2023 byla v Poličce k vidění výstava nazvaná *Šaty dělaj Martinů*. Návštěvníkům nabídla přehled vývoje odívání během necelých 70 let života Bohuslava Martinů. Byla rozdělena do tří etap: první ukazovala vývoj v době skladatelova dětství i mládí a končila první světovou válkou, druhá ukázala období 20. a 30. let. V poslední části byla prezentována léta druhé světové války a padesátá léta. Návštěvníci se dozvěděli nejen zajímavé teoretické informace o obecném vývoji módy té doby, ale i o tom, jak se v dané době oblékali členové rodiny Martinů v Československu, v Paříži a v USA.

Foto: Centrum Bohuslava Martinů v Poličce

K vidění byly jedinečné kusy šatstva, pocházející nejen z poličských muzejních sbírek, ale v rámci společného projektu byly také zapůjčeny ze sbírek Moravského zemského muzea v Brně, Východočeského muzea v Pardubicích, Regionálního muzea Skuteč a Regionálního muzea Vysoké Mýto. Výstava byla doplněna řadou zajímavých módních doplňků, osobními fotografiemi rodiny Martinů i vyobrazeními z dobových časopisů.

Foto: Centrum Bohuslava Martinů v Poličce

I když by se mohlo zdát, že téma odívání přímo se skladatelem Bohuslavem Martinů příliš nesouvisí, opak je pravdou: vždyť sestra a manželka skladatele byly švadleny, maminka pradlena a tatínek švec – rodina tedy šacením de facto žila! A tak bylo možno název celé výstavy chápat dvojsmyslně: nejen jako parafrázi refrénu slavné werichovské písničky, ale také v opačném smyslu pořadí slov v názvu (Martinů dělaj' šaty), neboť jak sestra

skladatele, tak jeho manželka byly švadleny a šitím si vydělávaly na živobytí, tedy „šaty vyráběly, dělaly“. S odíváním byla rodina Martinů poměrně úzce spjata už o generaci dříve, neboť maminka skladatele přispívala do rodinného rozpočtu výdělkem z praní košil pro poličské měšťany a tatínek šil na zakázku boty. Je tedy zřejmé, že odívání – jeho výroba i údržba – patřily ke každodenním důležitým momentům tehdejšího života.

Foto: Centrum Bohuslava Martinů v Poličce

Flétnové obrazy

Medailonek ke 100. výročí narození Viktora Kalabise

Daniela Kotašová

*Flétnistka Kristýna Farag
(V. Kalabis: Tři kusy pro flétnu)
6. 11. 2023, České muzeum hudby*

V rámci projektu *Kalabis 100*, který vyhlásil Nadační fond Viktora Kalabise a Zuzany Růžičkové u příležitosti výročí 100 let od skladatelova narození, se v listopadu 2023 uskutečnily dva koncerty pod názvem „Flétnové obrazy“ z díla Viktora Kalabise. Cílem projektu je podpora interpretů i muzikologů v jejich zájmu o Kalabisovo dílo. Provedení se ujaly flétnistky, absolventky brněnské JAMU s bohatými zkušenostmi v interpretaci hudby 20. století, Kristýna Farag a Markéta Soldánová. Cembalového partu se zhostila cembalistka a profesorka – děkanka JAMU Barbara Maria Willi. Slovem po celý večer provázel Jiří Kokmotos, redaktor Českého rozhlasu.

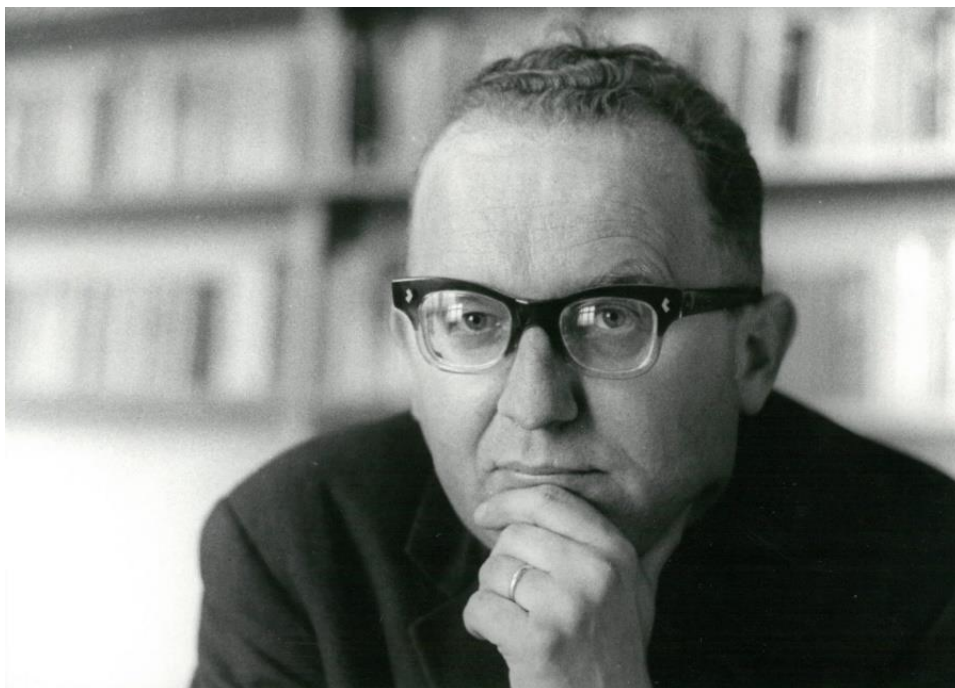
Koncerty se konaly v brněnské vile Löw-Beer (1. 11. 2023) a v Českém muzeu hudby v Praze (6. 11. 2023). Program zahájily *Tři kusy pro flétnu, op. 35*, premiérované již roku 1974 v podání Jaroslava Josífka v Praze na Týdnu nové tvorby Svazu českých skladatelů a koncertních umělců, tentokrát v provedení Kristýny Farag. Mnoho děl Viktora Kalabise vzniklo na objednávku, zkomponoval i řadu skladeb pro mezinárodní soutěže. Mezi ně patří také *Vábnička pro flétnu sólo, op. 80*, která vznikla pro festival Pražské jaro roku

1996. Představuje velkou výzvu pro interpreta v podobě vysokých nároků na dynamické i barevné možnosti nástroje. Ačkoliv prostorová akustika dvorany Českého muzea hudby, kde se konal koncert dne 6. 11., není pro tuto instrumentální kombinaci zcela nejvhodnější, přesto se flétnistka Markéta Soldánová v rámci daných možností s tímto jevem dobře vyrovnala. Sólové dílo *Vábnička* odehrála v prvním patře schodiště, což interpretaci v takovém interiéru velmi pomohlo. *Čtyři obrazy pro flétnu a cembalo, op. 73.* se pražské premiéry dočkaly již roku 1994 v provedení Kalabisovy životní partnerky Zuzany Růžičkové a flétnisty Jiřího Válka. Z této velice rafinované a přitom typicky „české“ hudby je už na první poslech zřejmé, že Kalabis své hlavní vzory nacházel nejen v Janáčkově, ale zejména v Bohuslavu Martinů. Koncert zakončilo Kalabisovo poslední dílo – *Couples pro dvě příčné flétny, op. 92* z roku 2003. Oběma flétnistkám se také v této kompozici podařilo zachytit velmi nápaditou rytmickou hravost i dramatickост výrazu, které skladbě dominují.

*Flétnistka Markéta Soldánová a cembalistka Barbara Maria Willi
(V. Kalabis: Čtyři obrazy pro flétnu a cembalo)*

Dnes lze o českém skladateli, hudebním redaktorovi a muzikologovi Viktoru Kalabisovi dohledat více údajů na sociálních sítích. Příkladný je v tomto ohledu přehledný a informacemi stále aktualizovaný portál <https://kalabisruzickova.cz/kalabis100/>. K dispozici jsou dvě knižní monografie o skladateli, jejichž autory jsou Jiří Pilka (1999) a Jaroslav Šeda (publikováno 2016). V zahraniční lexikografické literatuře má Kalabis samostatná hesla, která pochází z pera Jiřího Macka (*The New Grove Dictionary of Music and Musicians*, 2002) a Petry Kvasničkové (*Die Musik in Geschichte und Gegenwart*, 2001). V roce 2012 se Kalabisova pozůstalost v Českém muzeu hudby stala tématem diplomové práce na FF UK (Eva Kočovská: *Pozůstalost Viktora Kalabise v Českém muzeu hudby*. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta. Praha 2012). Přesto je v této situaci překvapující, že heslo o této osobnosti české hudby druhé poloviny 20. století dosud neobsahuje elektronický Český hudební slovník osob a institucí (srov. <https://slovník.ceskyhudebnislovník.cz/> [16. 11. 2023]).

Viktor Kalabis (1923–2006)

© Nadační fond V. Kalabise a Z. Růžičkové

Pro připomenutí významné životní mezníky o Viktoru Kalabisovi: Narodil se 27. února 1923 v Červeném Kostelci. V roce 1942 maturoval na gymnáziu v Jindřichově Hradci. Na konci 2. světové války byl totálně nasazen. Těsně po ní se věnoval studiu skladby nejprve na konzervatoři v Praze u Emila Hlobila (1945–1948), poté na AMU u Jaroslava Řídkého (1948–1952). Kromě skladby začal být činný také jako dirigent a sbormistr. Na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy současně vystudoval hudební vědu a psychologii. Diplomová práce na téma „Bartók, Stravinskij“ mu však zde byla zamítnuta a doktorát mu byl dodatečně uznán až v roce 1991.

V roce 1953 nastoupil do Československého rozhlasu jako redaktor hudebního vysílání pro děti a mládež. Je považován za jednoho z otců zakladatelů mezinárodní rozhlasové soutěže mladých hudebníků Concertino Praga. Jako skladatel nacházel inspiraci pro svou tvorbu v jižních Čechách, kam se svou ženou jezdil pravidelně na letní byt. Proto nepřekvapí, že právě sem nasměroval tento jihočeský festival, který se zde jeho zásluhou koná od roku 1966.

Z rozhlasu odešel roku 1972 a věnoval se od té doby výhradně komponování. Po pádu komunistického režimu se stal roku 1991 předsedou správní rady Nadace Bohuslava Martinů, kde působil až do roku 2003. Na počátku 90. let vyšel od Viktora Kalabise nápad založení Studijního centra Bohuslava Martinů při nově vzniklém Institutu Bohuslava Martinů (1995), které bude zajišťovat úplný informační servis pro zájemce o život a dílo tohoto skladatele.

Již během studií na Pražské konzervatoři a AMU se na hodinách obligátního klavíru seznámil se svou budoucí manželkou a „Královnou

cembala“ Zuzanou Růžičkovou. Manželé si zůstali věrni po celých 53 let až do Kalabisovy smrti dne 28. 9. 2006.

Viktor Kalabis a Zuzana Růžičková
© Nadační fond V. Kalabise a Z. Růžičkové

Skladatel Viktor Kalabis je autorem více než 90 opusů. *„Já píši tzv. vážnou hudbu, říkáme raději krásnou nebo náročnou hudbu, protože mi pomáhá žít. Nemohu bez ní být. Obohacuje můj život, ba ještě více – je mi smyslem života. Vážná hudba – a nejen hudba, ale krásná umění vůbec – jsou pro inteligentního, citlivého člověka naprosto nezastupitelná. Jako by vytvářela nový svět v tomto světě. Svět organizovaný podle lidských představ, svět, který je nám blízký a snesitelný.“* („Umělecká pravda neleží na povrchu...“, Hudební rozhledy 40, 1987, č. 3, s. 100–103). Ve svých dílech se obracel k hlubokým tématům z oblasti filozofie i samotného lidského bytí nebo reagoval na události ve světě i na osudové okamžiky ze soukromého života. Po počátečním tvůrčím období, charakteristickým pro jeho obdiv k hudbě pozdního romantismu, se jeho dílo začalo postupně vyznačovat silným smyslem pro vnitřní logiku,

hudební řád, uměleckou proporci, mistrovství výrazových prostředků a instrumentaci. Tyto znaky kompozičního i filozofického rozhledu z něj učinily jednu z vůdčích osobností české hudby druhé poloviny 20. století a ze své skladatelské generace se stal prvním, jehož hudba se stala známou i v zahraničí. Stal se držitelem mnoha českých i mezinárodních ocenění, spolupracoval se špičkovými českými i zahraničními umělci, orchestry a festivaly.

*Provedení Canticum Cantorum na premiéře 5. 6. 1987
v pražském Domě umělců (dnešní Rudolfinum),
zleva: Helmuth Rilling, Aldo Baldin, Viktor Kalabis,
Marga Schimel, © Nadační fond V. Kalabise a Z. Růžičkové*

Také úspěšný flétnový koncert v prostorách Českého muzea hudby, výhradně z repertoáru Viktora Kalabise, ukázal, že „ ... hudba 2. poloviny 20. století nemá na koncertních pódii i v muzikologické literatuře dosud místo,

keré by odpovídalo jejímu rozsahu a významu. Oslavy 100. výročí narození Viktora Kalabise tak byly výbornou příležitostí začít tento dluh systematicky splácet“ (slova Aleše Březiny, Katalog projektu Kalabis100, s. 2).

Další zdroje informací o Viktoru Kalabisovi

Literatura (řazena chronologicky):

„Umělecká pravda neleží na povrchu ...“. Rozhovor Jana Šmolíka s Viktorem Kalabisem. *Hudební rozhledy* 40, 1987, č. 3, s. 100–103.

PILKA, Jiří: *Viktor Kalabis: Portrét skladatele*. Praha, Academia 1999.

KVASNIČKOVÁ, Petra: *Kalabis, Viktor*. *Die Musik in Geschichte und Gegenwart, Personenteil* 9, Stuttgart 2001, sl. 1384–1385.

MACEK, Jiří: *Kalabis, Viktor*. *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*, S. Sadie, sv. 13, 2002.

ANDERSON, Martin: *„Viktor Kalabis, Czech Master“*. *Fanfare* (Tenafly, N.J.) 34 (4), 14, 2011.

KOČOVSKÁ, Eva: *Pozůstalost Viktora Kalabise v Českém muzeu hudby*.

Diplomová práce, FF UK, Praha 2012. Dostupné z

https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/46978/DPTX_2010_2_0_129502_0_89208.pdf?sequence=1&isAllowed=y [13. 11. 2023]

ŠEDA, Jaroslav: *Viktor Kalabis*. Praha, Akademie múzických umění v Praze Nakladatelství AMU, 2016.

ČERNÍČKOVÁ, Irena: *Viktor Kalabis: Chamber Compositions*. *Czech Music*, no. 1, 38, 2016.

Zdroje online:

MACEK, Jiří: *Kalabis, Viktor*, Grove Music Online. Dostupné z

<https://doi.org/10.1093/gmo/9781561592630.article.14605> [13. 11. 2023]

<https://kalabisruzickova.cz/kalabis100/> [20. 11. 2023]

<https://admin.kalabisruzickova.cz/app/uploads/2023/01/Kalabis100-katalog.pdf>

<https://web.archive.org/web/20071011202643/http://www.musica.cz/kalabis/kalabis.htm> [13. 11. 2023]

<https://cesky.radio.cz/neoklasik-viktor-kalabis-mezi-skladbou-a-rozhlase-8615149> [13. 11. 2023]

<https://kalabismusic.org/musicislife/> [13. 11. 2023]

<https://biblio.hiu.cas.cz/records/0d987dec-76ac-41bf-af16-4145dcc78f0e> [13. 11. 2023]

<https://www.nm.cz/ceske-muzeum-hudby/fletnove-obrazy-viktora-kalabise> [13. 11. 2023]

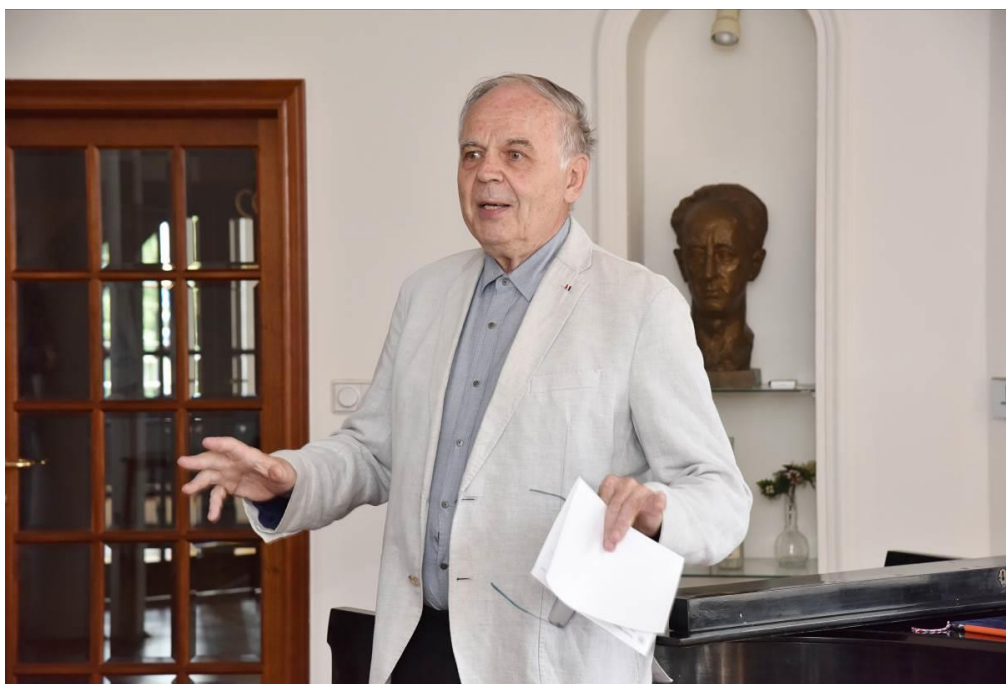
Viktor Kalabis (1923–2006)
© Nadační fond V. Kalabise a Z. Růžičkové

Rozhovor s profesorem Jiřím Hlaváčem

Jana Černohouzová

Osobnost, jejíž hlas mnozí z vás znají z rozhlasových pořadů *Mezi proudy*, *Jak to vidí...*, *Ti nejlepší z klasiky* aj. Pro širokou veřejnost aktivní interpret, který má na kontě nespočet zajímavých projektů jako je například dlouholeté vedení souboru *Barock Jazz Quintet*. Muž, dlouhodobě sledující kulturní dění a aktivně působící v mnoha hudebních institucích, které podporují umělce, jejich uměleckou činnost a věnují se odkazu hudebních osobností, jenž tvoří neodmyslitelnou součást kulturního dědictví naší země. Pro mne pedagog, který nezůstává pouze při práci s notovým materiálem, ale systematicky se věnuje komplexní přípravě mladého interpreta s jasnou vizí a ochotou hledat možnosti jeho uplatnění.

V ruce držím Tvé autorské CD s názvem *Poste restante*, které vyšlo ke konci roku 2023 a kterým jsi oslavil jubileum 75 let. Tvé jméno na něm můžeme najít v pozici skladatele a samozřejmě interpreta. Jeho obsah vnímám jako vhled do toho, co všechno Tě v životě naplňuje a co Tě

postupem času inspirovalo. Jelikož na disku spolupracuješ také se svými někdejšími studenty, tak se zde promítá také Tvá práce pedagogická. Společně se tedy ohlédneme za několika zásadními momenty tvého hudebního života a také přiblížíme tvůj vztah k hudbě a osobnosti Bohuslava Martinů.

Vybavuješ si své první setkání s hudbou?

V mém životě sehrály náhody docela zásadní roli. Dědeček byl amatérským varhaníkem a k tomu zpíval ve sboru Moravských učitelů, aranžoval pro instrumentální i vokální soubory, krásně rozepisoval a umně spartoval řadu skladeb duchovní hudby. Nikdy mu nebylo zatěžko skladatelům, nebo hudebníkům, v tomto směru pomáhat. Hrával v kostelích na varhany, ale do domu mých rodičů přivezl harmonium, na které pravidelně cvičil. U něj jsem zjistil, že každodenní příprava je zárukou spokojenosti a hudebního vyžití. Netrpěl na proměnlivé nálady a když mu nebylo do smíchu, hrál, nebo psal. Neměli jsme gramofon a byli odkázáni na poslech rozhlasové hudby. Dědeček mě jednou vysvětlil, co dělá orchestr a dirigent a co musí umět každý hráč, či zpěvák. A potom jsem už jen poslouchal. Kdykoli a cokoli. Odtud jsem patrně vstřebal oblibu mnoha žánrů a stylů.

Proč sis vybral zrovna klarinet?

Až do svých třinácti let jsem měl jasno o své sportovní budoucnosti a chtěl jsem studovat na sportovním gymnáziu. Potom jsem na filharmonickém koncertě ve Zlíně (tehdy Gottwaldově) slyšel hrát Karla Krautgartnera *Rapsodii pro saxofon a orchestr* Claude Debussyho a vše se rázem změnilo. Nechal jsem si od něj podepsat program, hudebník se zeptal, zda hraji na nějaký nástroj, já odpověděl **ne, ale začnu hned hrát na saxofon**. Na jeho doporučení jsem začal s klarinetem a za rok jsem byl v Brně na konzervatoři. Když jsem jej potkal

podruhé v životě, to už v rozhlase v Kolíně nad Rýnem, bylo to v červnu roku 1982, dostal jsem od něj darem altsaxofon s doporučením, které skladby bych měl nahrát také doma, v Československém rozhlase. Za tři měsíce po tomto setkání zemřel ve věku šedesáti let. Srdce nevydrželo nápor spojený se ztrátou domova a nakonec i hudby. Zdravotní důvody mu ukončily dráhu interpreta už v pětapadesáti letech.

Bohuslav Martinů. Mnohokrát jsme spolu v hodinách mluvili o vznešenosti a poetice jeho hudebního projevu. Zajímalo by mě tedy tvé první setkání s jeho tvorbou.

Myslím, že hudbu Bohuslava Martinů jsem začal poznávat až za studií na brněnské konzervatoři, ale nevzpomínám si, jaká skladba byla úvodní. Každopádně si vybavuji své nadšení, když jsem mohl studovat *Sonatinu pro klarinet a klavír* a když jsem poprvé v životě slyšel *Otvírání studánek* a také opery *Hry o Mariích* a *Veselohru na mostě*. Brno bylo v tomto směru příkladně aktivní a vstřícné k jeho hudbě. Byli tam dirigenti František Jílek a Jiří Pinkas, skvělí pěvci mezi sólisty Janáčkovy opery, klavíristé Jiří Skovajsa, Miroslav

Langer, Hildegarda Kuglerová, členové Janáčkova kvarteta, duo houslí a klavíru manželů Stanovských. A to všechno byli interpreti předurčení k pochopení hudby a specifické estetiky i poetiky Bohuslava Martinů. V tomto směru mne Brno poznamenalo zcela zásadně a myslím i natrvalo. Tehdy jsem si uvědomil, jaké poselství jeho hudba má a co všechno musí interpret naplnit, aby se nezpronevěřil zásadní premise hudební citlivosti, poctivosti, nápaditosti a pravdy.

Vím, že se věnuješ činností v různých institucích a výrazně vnímám tvůj smysl pro cokoliv, co v sobě nese nějaké poselství. Podařilo se ti naplnit své vize v rámci předsednictví Nadace Bohuslava Martinů? Jaké cíle sis vlastně stanovil?

S touto vizí a představou jsem po desetiletí vcházel na pódia a do studií po celém světě a měl jsem ji i v okamžiku, kdy jsem vstoupil do dění v Nadaci Bohuslava Martinů v Praze. Jako všichni přede mnou, měl jsem i já svoji vizí a cíl, kterých jsem chtěl dosáhnout. Jenže i ty nejodvážnější a nejobsažnější jsou odvislé od možností všech, kteří se na realizaci podílí. Hildegarda z Bingenu, duchovní, filozofka a hudebnice řekla „*Bůh nechal lidem hudbu jako upomínku na ztracený ráj*“. Z té věty je patrné, jak často o ráj přicházíme. Já chtěl docílit toho, aby všichni zúčastnění měli na mysli jediné – sloužit odkazu Bohuslava Martinů. A to jak v umělecké, tak i lidské rovině a v tom jsem se spletl a neodhadnul zvyky a sílu protivenství. Ale i tak jsem díky Nadaci Bohuslava Martinů prožil a poznal mnoho hezkého a smysluplného snažení a konání. A to je základní devizou mého celého působení, poznal jsem lidi, poznal jsem Martinů.

Jsi tvůrčí člověk a kromě interpretační činnosti a aranžování se pohybuješ také na poli poezie a skladby. Vnímáš u sebe nějaký vliv, který by vycházel z myšlení nebo hudebního vnímání Bohuslava Martinů?

Hudba Bohuslava Martinů je velmi sugestivní a působí jak na osobnostní citovou škálu, tak i na naše myšlení. Ostatně vzpomeňme na důvody, proč odešel z Prahy a proč si vybral za mentora Alberta Roussela. To nebyla náhodná volba, která náhodně vyšla. Šel za svojí představou a vizí hudby se širokou výrazovou i žánrovou pestrostí a obsažností. Možná mu v Praze někdo poradil, to nevím, ale každopádně našel pro sebe optimální řešení, ač přitom opustil mnohé rodinné, přátelské i umělecké vazby. Jeho vliv a příklad jsem poznal v okamžiku, kdy jsem se rozhodl ke studiu v Praze a když jsem později nepřijal velmi lákavé angažmá ve Švýcarsku. Nikdy jsem nechtěl být v izolaci a emigraci, ale to je trochu jiná otázka. Vliv hudby Martinů jsem vnímal vždy, kdy jsem ji hrál. Působila na mne povzbudivě a očištně, protože je zbavena rozpaků, tragičnosti a bezvýchodnosti.

Řekl bys čtenářům něco bližšího k sólové skladbě pro klarinet s názvem *Dedikace pro Bohuslava Martinů*, skladbě z roku 2004?

Komponování jsem se většinou věnoval jen na základě konkrétní objednávky. V počátcích za tím byla moje představa původní tvorby pro *Barock Jazz Quintet*, která se následně ukázala jako zcela zásadní repertoárový přínos a potom kdykoli to vyžadovala situace. Jako v řadě dalších disciplín, v nichž jsem působil, mám na mysli aranžování, moderování, pedagogickou, dramaturgickou nebo řídicí činnost, ale i literární tvorbu, jsem ve skladbě ryzí autodidakt a mými učiteli byli život a praxe. *Dedikaci pro Bohuslava Martinů* jsem napsal na jeden zátah při interpretačních kurzech v Rakousku. Pořadatel potřeboval uvést v kostele skladbu pro sólový klarinet a nikdo z nás žádný

notový materiál neměl, tak jsem přes noc napsal skladbu novou. Za dva dny měla potom, v podání Jiřího Kotala, světovou premiéru. Básnickou verzi jsem dopsal až po návratu domů a když jsem skladbu potom sám na koncertech hrával, uváděl jsem ji básní. Patří totiž k sobě.

Dedikace pro Bohuslava Martinů

V podkroví snů, kde zrodila jej sudba

řekla si hudba o Studánky, Pašije i o Polní mši

A on pomalu a důkladně začal stavět své sny

jež kolébala vrchovina

a pak i matka stověžatá

pomalu a důkladně zvedal svou plachost

a bojáznivost

za souhlasu Paříže a pak i dalších metropolí

Aby se nakonec ukázal světu

a řekl mu po česku

dobrem je dílo jež dává víru slabým

a pokoru silným

Kdo Tě inspiroval jako Martinůvský interpret? Dáváš přednost české interpretaci tohoto skladatele? Pokud ano, tak proč?

Byla řada těch, kterým jsem při realizaci skladeb Bohuslava Martinů věřil každou notu. Vzpomenu na hobojisty Maurice Burguea, Jiřího Kaniaka, violoncellisty Josefa Chuchra nebo Alexandra Večtomova, houslisty Josefa Suka, Bohuslava Matouška. Nicméně mým nepřímým mentorem byl Josef Páleníček. Nejen, že se s Martinů znali osobně, studoval také v Paříži, měl mimořádně širokou škálu působnosti, včetně kompozice, ale byl to zvědavý, vzdělaný a citlivý kumštýř, kterému jen tak něco neuniklo. Uměl se dívat a uměl

poslouchat, ostatně poznal Bohuslavovy příbuzné i přátele. Myslím, že jeho pojetí skladeb Martinů bylo nejbližší nejen autorské představě, ale i hudebnímu zápisu. Páleníček, ač sám velmi tvořivý, nezkresloval, neměnil a nefalšoval autorovy pocity. To je pro mne nejcennějším a nejdůležitějším vkladem interpreta – neklamati svým egem.

Ke kterým jeho skladbám s obsazením klarinetu máš bližší vztah a proč? Jakou skladbu naopak považuješ za tobě obsahově či rukopisně vzdálenou?

Už jsem zmínil *Sonatinu pro klarinet a klavír*, přidám určitě *Madrigaly pro hoboj, klarinet a fagot* a také *Kuchyňskou revui*. *Klavírní sextet* jsem hrál jen několikrát v životě, *Kvartet s bubínkem* dokonce ani jednou. Ostatní, co jsem zmínil, jsem hrál v desítkách provedení u nás i v zahraničí a také nahrál pro rozhlas nebo na CD. A vždy mne zajímal názor a přístup všech spoluhráčů, který zároveň odhalil i jejich vnímání skladby v komplexu, či jednotlivých nástrojů. Myslím, že to je jeden ze základních a zásadních kamenů komorní hudby. ***Neexcelovat na úkor ostatních.***

Litoval jsi někdy svého rozhodnutí být umělcem?

Lítost mohu projevit na ztrátou blízkých, nad nepřízní osudu k nevinným obětem, nad svojí hloupostí. Být umělcem je výsada, za předpokladu, že se tak chovám i mimo pódium. Je to odpovědnost, ale mnozí si myslí, že oběť. Hudebníci se mohou dotýkat hudby, která prošla staletími, nebo je zcela nová a čeká na první realizaci. To je pobídka, výzva i odpovědnost za to, jak ji do světa předáme, jak ji napoprvé představíme. Lidé nám věří a jsou přesvědčeni, že vždy děláme maximum. Myslím, že magie pódia, které často uzdravuje neduhy

a nemoci, je postavena právě na této víře posluchačů. Hudba věří v nás, my věřme její pravdě.

Je nějaké téma, o kterém bys rád pohovořil?

Je mnoho témat, o nichž bych rád pohovořil, protože to zasluhují. Třeba o nekonečném chybování ve volbě vhodných partnerů a spolupracovníků, na nichž umělecká práce často stojí a padá. Vztahy Bohuslava Martinů byly také různorodé, ale to, že jeho hudbu negativně nepoškodily, je omlouvá, očišťuje i dává jim i smysl. Člověk hledá, protože labyrint jeho citění je nekonečný i neomezený. A není to nakonec samotná podstata umělecké tvorby, odvahy a našeho osamostatnění?

Rozhovor byl pořízen dne 18. 2. 2024

Zprávy Společnosti Bohuslava Martinů
číslo 45
Praha – 2024

Vydává: Společnost Bohuslava Martinů
Kontaktní adresa: Bořanovická 14,
182 00 Praha 8 – Kobylisy

Redaktorka: Mgr. Daniela Kotašová, Ph.D.
(e-mail: daniela.kotasova@seznam.cz)

Fotografie otištěny s laskavým svolením
Mgr. Jarmily Mráčkové, Základní umělecké školy v Poličce,
Nadačního fondu V. Kalabise a Z. Růžičkové
a prof. Jiřího Hlaváče